

Обсерватория по икономика на културата

“БЪЛГАРСКАТА КУЛТУРА И ПРЕЗИДЕНТСКАТА ИНСТИТУЦИЯ”

КАНДИДАТ-ПРЕЗИДЕНТСКИ ДЕБАТ ОТ ПОРЕДИЦАТА «КУЛТУРА&ПОЛИТИКА 2011»

©Обсерватория по икономика на културата

Българските граждани избират пряко своя Президент. Този избор е краен и завършен израз на равенство на българските граждани по между им и на личната отговорност на всеки български гражданин за бъдещето на нацията.

Българският президент не просто олицетворява културното единство на нацията. Президентът се ръководи от интересите на народа и се явява върховен защитник на правото на всеки български гражданин да се ползва от националните и общочовешките културни ценности и да развива своята култура.

Изпълнявайки своя клетвен дълг, Президентът на Републиката използва своите конституционни правомощия, за да създаде условия за свободно развитие на изкуствата, да ги подпомага и да се грижи за опазване на националното културно наследство.

Българският президент е държавен глава и представлява Република България в международните отношения. Неговият дълг да споделя националните културни ценности с други народи и култури е глобален.

УВАЖАЕМИ ГОСПОЖИ И ГОСПОДА,

Обсерватория по икономика на културата счита, че е от изключителен обществен интерес първите петима водещи кандидати за поста Президент и Вицепрезидент на Република България да представят на българските избиратели своите възгледи за това,

Този анализ е лицензиран под Creative Commons лиценз 3.0 Attribution Non-Commercial No Derivatives и всяко разпространение може да става без нарушаване на целостта на текста, само за некомерсиални цели и с изричното посочване на авторите.

Обсерватория по икономиката на културата

как смятат да осъществят конституционните си права и задължения по отношение на българската култура. Най-достъпната и атрактивна форма на таква представяне е публичният предизборен дебат.

Обсерваторията по икономика на културата с подкрепата на Институт “Отворено общество” – София организира публичен предизборен дебат в областта на изкуствата, културните и творческите индустрии.

За целите на дебата екипът на Обсерватория по икономика на културата маркира основните теми и подготви аналитичен текст към тях. Основните теми на дебата можете да проследите по-долу, а аналитичният текст е оформен в следните раздели и приложения:

- **Правомощия, легитимация и инструменти на президента, произтичащи от Конституцията на Република България, за влияние и действие включително в сферата на културата**
- **Културна дипломация**
- **Изкуства, културни и творчески индустрии**
  - **Културните и творчески индустрии в Европа – фактор за устойчиво развитие и икономически растеж**
  - **Културните и творчески индустрии в България**
- **Включване на гражданското общество и всички заинтересовани страни в разработването и прилагането на политики в областта на културата**
- **Роля на културата за благосъстоянието на народа – не само за икономическо развитие, но и щастие**

Приложения

1.Ролята на президентската институция в популяризирането и утвърждаването в Република България на европейските политики в областта на културата и аудиовизията

Този анализ е лицензиран под Creative Commons лиценз 3.0 Attribution Non-Commercial No Derivatives и всяко разпространение може да става без нарушаване на целостта на текста, само за некомерсиални цели и с изричното посочване на авторите.

Обсерватория по икономиката на културата

2. Правомощия на Република България свързани с назначения в различни институции (квоти)

Въпроси

1. Правомощия, легитимация и инструменти на президента, произтичащи от Конституцията на Република България, за влияние и действие включително в сферата на културата

Конституцията на Република България, чл. 92, ал. 1 гласи, че президентът е **държавен глава** и олицетворява **единството на нацията**. Президентът е фигурата, от която се очаква да бъде “свързващия елемент” между различните интереси на обществото, както и на различните институции. Неговата роля като олицетворение на единството на нацията се вижда до голямата степен в провокирането и търсенето на **обществен консенсус по въпроси от общонационално значение**. В този смисъл, доколкото една общоприета, ясна и целенасочена, **успешна културна политика** е безспорно **важна за цялата нация** – и то не само в ценностен, морален, естетически и възпитателен, но и в социален и все повече в икономически аспект, то президентът би могъл да играе активна роля в представянето, разработването и реализирането на политиките по отношение на изкуствата, културните и творческите индустрии.

Единството на нацията, от друга страна, не рядко бива **укрепвано със средствата на изкуствата и културата**. Дали посредством представянето на българския език чрез българската литература и поезия, дали чрез популяризиране на българската музика и танц – народни, но и съвременни, дали чрез все по-честите успехи на новите български филми на утвърдени международни фестивали и т.н. – именно средствата на културата могат да дадат **инструмент в ръцете на държавния глава** за изяви и влияние в ролята си на олицетворение на единството на нацията. Това предполага желанието на президента да се интересува, да се застъпва и да използва изкуствата, културните и

Този анализ е лицензиран под Creative Commons лиценз 3.0 Attribution Non-Commercial No Derivatives и всяко разпространение може да става без нарушаване на целостта на текста, само за некомерсиални цели и с изричното посочване на авторите.

Обсерватория по икономична на културата

творческите индустрии, т.е. да използва средствата на т.нар. “soft power” или „мека дипломация“.

Съгласно чл. 96 от Конституцията президентът полага пред Народното събрание клетва, като обещава – освен да спазва Конституцията и законите на страната – във всичките си действия **да се ръководи от интересите на народа**. Защо интересите на българския народ **изискват последователна стратегия за културна политика**, насърчаване на културните и творческите индустрии, достъп до култура, културно образование, успешна културна дипломация и т.н. – теза, разяснена и застъпена в подробности в анализа. Самата Конституция говори например в чл. 54 за правото на всеки да се ползва от националните и общочовешките културни ценности, да развива своята култура в съответствие с етническата си принадлежност; а съгласно чл. 23 държавата създава условия за свободно развитие на изкуствата, подпомага ги, грижи се за опазване на националното културно наследство. Съответно, президентът като държавен глава би могъл да има своята роля, макар и без изрични законови правомощия, но напълно в смисъла на Конституцията и в съответствие с моралната си отговорност начело на нацията, избрала го в директен вот.

По отношение на културната политика, следните конституционни правомощия на президента на Република България са важни и би следвало да се използват целенасочено от държавния глава:

Правото на президента на **обръщения към народа и Народното събрание** съгласно чл. 98, т. 2 от Конституцията – негова самостоятелна компетентност¹, отразява функцията на президента като държавен глава, олицетворяващ единството на нацията. Говори се за арбитражна функция на президента – морално-политически, а не властови

---

¹ В. Киров в: “Конституция на Република България. Коментар.” Ред. Ст. Стойчев. София, Сиела, 1999; стр. 266.

Този анализ е лицензиран под Creative Commons лиценз 3.0 Attribution Non-Commercial No Derivatives и всяко разпространение може да става без нарушаване на целостта на текста, само за некомерсиални цели и с изричното посочване на авторите.

Обсерватория по икономична на културата

арбитраж, който зависи от личните му качества като политик и личност, изразяваща обществените настроения и морални ценности².

Обръщенията и посланията, които президентът може да отправя съгласно чл. 102, ал. 1, са неюридически актове и обективизират волеизявленията на президента, които не са свързани с упражняване на компетентност и пораждаме на правни последици. Те са правно установени актове с политически характер – изразяват намерения, констатации и препоръки, свързани с осъществяването на държавната власт³.

Президентът има право на политически изявления, в които може да изразява **свои становища** по държавни, обществени или политически въпроси⁴.

Чрез **прекия избор от народа** президентът притежава непосредствена демократична легитимност. Това дава **по-особена и голяма политическа тежест и авторитет** на държавния глава по отношение на всички негови действия (в сравнение с парламентарни системи, където президентът се избира от парламента).

Съгласно чл. 101, ал. 1 президентът може мотивирано да **върне закон** в Народното събрание за ново обсъждане, което не може да му бъде отказано. Т.нар. отлагателно **вето** е може би най-силния формално предвиден инструмент на държавния глава и предоставя възможност на президента да играе съществена роля в управлението на страната. Косвено чрез ветото, президентът може да оказва влияние върху правителството и неговата политика – включително в сферата на изкуствата, културните и творческите индустрии. Особено значение има фактът, че ветото е в

---

² В. Киров в: “Конституция на Република България. Коментар.” Ред. Ст. Стойчев. София, Сиела, 1999; стр. 267.

³ В. Киров в: “Конституция на Република България. Коментар.” Ред. Ст. Стойчев. София, Сиела, 1999; стр. 278.

⁴ Решение № 25 от 1995 г. на Конституционния съд.

Този анализ е лицензиран под Creative Commons лиценз 3.0 Attribution Non-Commercial No Derivatives и всяко разпространение може да става без нарушаване на целостта на текста, само за некомерсиални цели и с изричното посочване на авторите.

Обсерватория по икономична на културата

сферата на самостоятелната компетентност на президента и упражняването му не зависи от правителството⁵.

Въпроси:

- Как оценявате ролята и мястото на културата в интересите на българския народ? С какъв приоритет ще бъде политиката в сферата на културата за бъдещия държавен глава?
- Кои ще са Вашите инструменти в областта на културата по принцип?

2. Културна дипломация

Съгласно чл. 92 от Конституцията президентът е държавен глава и **представява Република България в международните отношения**. Безспорни са протоколните функции на президента и във външнополитическите си контакти той може и следва да използва културата като средство на дипломацията и “soft power”. **Културната дипломация** е важен и целенасочено използван инструмент за външнополитическо влияние и утвърждаване на имиджа и интересите на множество държави. Само загатвайки мащабите на културната дипломация и външната културна политика, тук ще бъдат споменати примери като активността по цял свят на национални културни институти като **Institut Français, British Council, Goethe-Institut**, медии като **Deutsche Welle** и т.н. Около една трета от бюджета на немското федерално Министерство на външните работи за 2010 г. например е предвидена за дейности на външната културна политика. Меката дипломация – която напълно е на разположение и на българския държавен глава – се развива в разнообразни, дори екстравагантни насоки; интересен пример от преди две седмици в България е Празникът на азиатската кухня, състоял се на 17 септември 2011 г. в Министерство на външните работи – **кулинарната дипломация** (гастродипломация) като форма на културна дипломация; или ролята на спорта и

⁵ В. Киров в: “Конституция на Република България. Коментар.” Ред. Ст. Стойчев. София, Сиела, 1999; стр. 277.

Този анализ е лицензиран под Creative Commons лиценз 3.0 Attribution Non-Commercial No Derivatives и всяко разпространение може да става без нарушаване на целостта на текста, само за некомерсиални цели и с изричното посочване на авторите.

Обсерватория по икономична на културата

използването на събития като Световното първенство по футбол в ЮАР за проекти, вкл. в сферата на културата, на дадена държава с различни социални групи в Африка с цел външнополитическо влияние.

Безспорно е, че със средства на културната дипломация най-лесно може да се работи за по-добър имидж на страната ни, а това от своя страна пряко влияе на готовността за инвестиции в България, на привлекателността ѝ като туристическа дестинация и т.н. – т.е. на множество други, важни за развитието на страната ни сфери. Безспорно е също така, че държавният глава в една или друга степен се стреми да използва външнополитическата си роля в този смисъл. Важното е обаче да бъде осъзнат и потенциала на **“меката сила” на изкуствата и културното влияние** като възможност за провеждане на външна политика, която влияе по начин, оказващ трайно въздействие – именно защото **влияе емоционално**.

По подобие на **световните успехи** на страната ни в някои видове спорт, успехите на български копродукции на международни филмови фестивали, популяризирането на български автор, преведен на над 10 езика, красотата и историческата значимост на българското културно наследство, показано в чужбина – например тракийските съкровища, и т.н. – всичко това гради имиджа на страната ни. Президентската институция би следвало да превърне в свой приоритет представянето на постиженията на българската култура – по различни начини.

Допълнителна добавена стойност за българската външна културна политика имат и инициативи, включващи **България в един по-широк контекст** – балкански, централно-европейски или европейски. Пример за активна президентска културна политика в такова отношение е например проекта за **културни коридори**. Така например в началото на септември държавните ръководители на страните от Югоизточна Европа се срещат за деветата Регионална среща на върха по културните коридори. По този повод българският държавен глава поставя акцент върху

Този анализ е лицензиран под Creative Commons лиценз 3.0 Attribution Non-Commercial No Derivatives и всяко разпространение може да става без нарушаване на целостта на текста, само за некомерсиални цели и с изричното посочване на авторите.

Обсерватория по икономична на културата

необходимостта от продължаване на процеса за изграждане на обединено пространство в района на Югоизточна Европа чрез наследство и култура. Необходими са обаче конкретни проекти и инициативи, за да се излезе от често декларативното равнище на мрежата, както признава и настоящият президент. Така например от българска страна е предложено създаването на младежка мрежа “Академия за наследство” с цел превръщане на образованието чрез наследство и култура в основно средство за изграждането на бъдещи лидери на региона.

Проекти и инициативи в сферата на културата по принцип са един от най-добрите инструменти и за **политиката на добросъседство** и партньорство на ЕС. България и нейното място на Балканите, както и като външна граница на ЕС могат да предложат различни възможности за активност на държавния глава включително чрез средствата на културната дипломация, която може да придобие специфични измерения именно в **региона на Балканите и на Черноморието**.

Въпроси:

- **Колко е важна, според Вас, културната дипломация и какви са най-важните ѝ форми по отношение на България?**
- **Какви ще бъдат Вашите стратегически приоритети във външната културна политика? Кои теми/сфери на културата ще превърнете в част от стратегията си по отношение на кои региони на Европа/света?**
- **Как възнамерявате да “капитализирате” международните успехи на българските творци в полза на развитието на българската култура, както и за подобряване на международния имидж на страната ни?**
- **Ще продължите ли инициативата за културните коридори, за младежка мрежа “Академия за наследство”? Ще започнете ли и други съвместни транснационални инициативи?**
- **В качеството си на президент, ще подкрепите ли инициативи и проекти от областта на културата в осъществяването на Дунавската стратегия?**

Този анализ е лицензиран под Creative Commons лиценз 3.0 Attribution Non-Commercial No Derivatives и всяко разпространение може да става без нарушаване на целостта на текста, само за некомерсиални цели и с изричното посочване на авторите.

3. Изкуства, културни и творчески индустрии

Културните и творчески индустрии в Европа – фактор за устойчиво развитие и икономически растеж

През последното десетилетие развитието и стимулирането на културните и творческите индустрии се превърна в един от приоритетите на Европейския съюз, като те станаха неделима част от Европейските стратегически документи – „Лисабонска стратегия“, „Зелена книга за отключване потенциала на културните и творческите индустрии“, „Европа 2020“. Творческите индустрии все повече се приемат, не само като самостоятелен икономически сектор с голям потенциал за развитие, но и като важен фактор за икономически растеж, като филмовата индустрия и аудиовизуалния сектор се ползват с особено внимание.

При търсенето на нов модел за обхват и остойностяване на културните дейности се появи и разви инструментариумът на картографирането – метод за измерване чрез количествена оценка на творческия сектор чрез индикатори, характерни за класическата икономика и статистика. Този подход се оказа изключително плодотворен за културата, защото позволи: да се разширят познанията за потенциала на отделните културни пазари, културата да придобие възможност за инвестиционни измерения чрез прилагане на бизнес модели за управление и финансиране; да се изграждат политики, основани на доказателства, включително и за разпределението на средства. Или ако трябва да обобщим – методологията на картографиране се оказа крачка напред в културната статистика, даваща доказателствена база за по-ефективен културен мениджмънт, за развитие на бизнес модели, основани на партньорство между икономика и култура, за по-добри и работещи проекти, програми, стратегии. Съвсем естествено, тези възможности доведоха през последното десетилетие до бум от програми, политики и стратегии за творческите индустрии.

Този анализ е лицензиран под Creative Commons лиценз 3.0 Attribution Non-Commercial No Derivatives и всяко разпространение може да става без нарушаване на целостта на текста, само за некомерсиални цели и с изричното посочване на авторите.

Обсерватория по икономия на културата

На ниво Европейски съюз...

Политиките на Европейската комисия отдавна се основават на разбирането, че културата има и/или може да има значим принос за повишаване на конкурентоспособността и заетостта, за сближаването и за териториалното сътрудничество.

Задълбочаването на това разбиране доведе през 2010 г. до разработването и представянето от страна на Европейската комисия на „Зелена книга за отключване потенциала на културните и творческите индустрии“⁶. В нея се набляга на факта, че в областта на културните и творчески индустрии има значителен неизползван потенциал за създаване на растеж и работни места, като културните и творчески индустрии могат реално да допринесат за изпълнението на стратегията „Европа 2020“. Цифри от 2011 г., дори по-актуални от посочените в Зелената книга, показват, че **културните и творчески индустрии представляват 4.5% от БВП в ЕС и 3.8% от заетостта в Европа**⁷. Освен на прекия им принос към БВП, Зелената книга набляга и на факта, че културните и творчески индустрии са важни движещи сили за иновациите в икономическата и социалната област в много други сектори.

Политиката за сближаване на ЕС признава и към момента чрез прилагането на конкретни мерки многобройните приноси на културата за постигането на нейните стратегически цели (сближаване; конкурентоспособност и заетост; териториално сътрудничество). За програмния период 2007-2013 г., планираните от ЕС **разходи за**

---

⁶ COM(2010)183.

⁷ Прессъобщение на ЕК от 11.07.2011 г. във връзка с предложение за значително увеличение на инвестициите на ЕС в образованието, младежта и творчеството в проектобюджета за 2014-2020 г.; <http://europa.eu/rapid/pressReleasesAction.do?reference=IP/11/857&format=HTML&aged=0&language=EN&uiLanguage=fr>

Този анализ е лицензиран под Creative Commons лиценз 3.0 Attribution Non-Commercial No Derivatives и всяко разпространение може да става без нарушаване на целостта на текста, само за некомерсиални цели и с изричното посочване на авторите.

Обсерватория по икономична на културата

култура възлизат на около 6 млрд. евро, което представлява 1,7 % от общия бюджет на ЕС⁸.

Този – обоснован – прочит на ролята на културата е в основата на втората цел на **Европейската програма за култура**⁹, в която ЕС се приканва да използва потенциала на културата като катализатор на творчеството и иновациите в рамките на тогавашната Лисабонска стратегия за растеж и работни места. През 2007 г. Европейският съвет неколкратно акцентира в свои резолюции на важността на културния и творческия сектор в рамките на Лисабонската стратегия, на нуждата от засилване на техния потенциал, по-специално що се отнася до малките и средните предприятия, на засилване връзката между образованието, обучението и културните и творчески индустрии¹⁰.

Към настоящия момент ЕС вече изпълнява „Европа 2020“ – Стратегия за интелигентен, устойчив и приобщаващ растеж¹¹. В своите заключения относно приноса на културата за изпълнение на стратегията „Европа 2020“ от юни 2011 г.¹², **Съветът** изтъква:

1. **Приноса на културата за интелигентния растеж:** През последното десетилетие общата заетост в културните и творчески индустрии отбелязва 3 пъти по-голям ръст спрямо ръста на заетостта в икономиката на ЕС като цяло¹³. Стъпвайки на Зелената книга, Съветът отбелязва, че културните и творчески индустрии са двигател за творчество и нетехнологични иновации в икономиката като цяло, произвеждайки висококачествени и конкурентоспособни услуги и стоки, а чрез

⁸ Зелена книга за отключване потенциала на културните и творческите индустрии, COM(2010)183.

⁹ Съобщение на Комисията относно Европейска програма за култура в глобализация се свят, COM(2007) 242.

¹⁰ http://www.consilium.europa.eu/ueDocs/cms_Data/docs/pressData/en/educ/94291.pdf;
http://ec.europa.eu/culture/our-policydevelopment/doc/CONS_NATIVE_CS_2009_08749_1_EN.pdf

¹¹ Съобщение на Комисията: Европа 2020, Стратегия за интелигентен, устойчив и приобщаващ растеж, COM(2010) 2020 окончателен.

¹² 2011/C 175/01

¹³ Доклад за конкурентоспособността на Европа за 2010 г., SEC(2010) 1276 окончателен.

Този анализ е лицензиран под Creative Commons лиценз 3.0 Attribution Non-Commercial No Derivatives и всяко разпространение може да става без нарушаване на целостта на текста, само за некомерсиални цели и с изричното посочване на авторите.

Обсерватория по икономия на културата

образованието културата може реално да допринесе за обучението на квалифицирана и гъвкава работна сила.

2. **Приноса на културата за устойчивия растеж:** Културата може да стимулира по-екологична мобилност и използване на авангардни устойчиви технологии, в т.ч. цифровизацията с цел достъп до културно съдържание в интернет. От друга страна, именно творците могат да изиграят ключова роля за промяна в нагласите на хората към околната среда.
3. **Приноса на културата за приобщаващия растеж:** Културата насърчава диалога между културите при пълно зачитане на културното многообразие, може да засили социалното сближаване и да даде средствата за пълноценно участие в социалния, културния и икономическия живот.

Стъпвайки на това, **Съветът приканва държавите-членки:**

- да отчитат хоризонталния характер на културата в своите политики и да споделят добрите практики за измерване на приноса на културата;
- да насърчават партньорствата между образованието, културата, научноизследователските институции и стопанския сектор, отделяйки специално внимание на развитието на таланта и на уменията и компетентностите, необходими за творческите дейности;
- да използват Структурните фондове, отчитайки потенциала на културата и КТИ като двигател на развитието в регионите и градовете;
- да подкрепят творците и сектора на културата в повишаването на осведомеността по въпросите на устойчивото развитие;
- да проучат ролята на материалното и нематериалното културно наследство за развитието на общностите и за насърчаване на активното гражданство;
- да изграждат капацитет на специализираните институции, които извършват социално-културна дейност; да вземат предвид нуждите от развитие на капацитет в публичните културни организации.

Този анализ е лицензиран под Creative Commons лиценз 3.0 Attribution Non-Commercial No Derivatives и всяко разпространение може да става без нарушаване на целостта на текста, само за некомерсиални цели и с изричното посочване на авторите.

Обсерватория по икономията на културата

Съветът приканва също и държавите-членки и Европейската комисия, в рамките на съответните им области на компетентност:

- да укрепят културните и творчески индустрии, особено малките и средните предприятия и микропредприятията за повишаването на техния собствен иновационен капацитет, както и на капацитета им да стимулират иновациите в други сектори;
- да насърчават цифровизацията на културното наследство и на съвременното културно съдържание и достъпа до тях, по-специално чрез „Europeana“;
- да насърчават устойчивия културен туризъм като двигател за сближаване и икономическо развитие;
- да проучат как да затвърдят силно застъпения културен компонент в рамките на ученето през целия живот с цел да допринесат за развиването на ключови компетентности.

В рамките на своите компетенции еврокомисарят по образование, култура, многоезичие и младеж г-жа Василиу вече предложи **нова общоевропейска програма “Творческа Европа”**, която да обхване настоящите програми Култура, МЕДИА и МЕДИА Мундус, да подкрепи културните и креативни сектори с бюджет от 1,6 млрд. евро (увеличение от 37%)¹⁴. С тази програма „Творческа Европа“ ще се подпомага опазването на културното наследство и активизирането на обмена на творби в рамките на ЕС и извън неговите граници. Комисията предлага и финансов инструмент, управляван от Европейската инвестиционна банка, за да се осигури дялово и заемно финансиране за отраслите в областта на културата и творчеството.

Европейските примери...

---

¹⁴ Прессъобщение на ЕК от 11.07.2011 г. във връзка с предложение за значително увеличение на инвестициите на ЕС в образованието, младежта и творчеството в проектобюджета за 2014-2020 г.; <http://europa.eu/rapid/pressReleasesAction.do?reference=IP/11/857&format=HTML&aged=0&language=EN&guiLanguage=fr>

Този анализ е лицензиран под Creative Commons лиценз 3.0 Attribution Non-Commercial No Derivatives и всяко разпространение може да става без нарушаване на целостта на текста, само за некомерсиални цели и с изричното посочване на авторите.

Обсерватория по икономия на културата

Редица европейски държави отдавна са осъзнали потенциална на културните и творчески индустрии и го насърчават целенасочено:

Чрез творческите индустрии пост Тачърстка Англия търси нов мотор за икономически растеж. При първото правителство на Блеър се създава специално звено „Творчески индустрии“ към Министерството на културата, медиите и спорта. През 1998 г. е първото картографиране (измерване) на сектора¹⁵. През 2008 г. се формулира стратегията „Креативна Великобритания – нови таланти за нова икономика“.

Културните и творческите индустрии са включени в приоритетите на естонския Национален План за развитие във връзка с европейските Структурни фондове за периода 2007-2013. През 2009 г. Естония създава и програмата “Loov Eesti – Креативна Естония”¹⁶. Тя е финансирана от Европейския социален фонд, като помага за популяризирането и развитието на творческите индустрии и творчески предприятия.

През 2007 г. германското федерално правителство създава инициативата “Културна и творческа икономика”¹⁷, а през ноември 2009 г. вече функционира и специален Национален Компетентен център за културна и творческа икономика¹⁸. Германците стъпват на цифри като 237 000 предприятия на КТИ, над 1 млн. заети в сферата, над 131 млрд. евро оборот – данни за 2009 г., които в рамките на общоевропейската тенденция би следвало в последните години да се повишават. През 2008 г. КТИ са допринесли с приблизително 65 млрд. евро за брутната добавена стойност в Германия, като това позволява на германското правителство да сравнява КТИ с големите промишлени сектори – автомобилостроенето, машиностроенето, информационните и комуникационни технологии.

---

¹⁵ Биляна Томова и Диана Андреева: “Българската филмова индустрия – двигател за икономически растеж”, в Списание "Кино", бр. 4/5 2011 г..

¹⁶ <http://www.looveesti.ee/en.html>

¹⁷ <http://www.kultur-kreativ-wirtschaft.de/>

¹⁸ <http://www.rkw-kompetenzzentrum.de/projekte/kompetenzzentrum-kultur-und-kreativwirtschaft/>

Този анализ е лицензиран под Creative Commons лиценз 3.0 Attribution Non-Commercial No Derivatives и всяко разпространение може да става без нарушаване на целостта на текста, само за некомерсиални цели и с изричното посочване на авторите.

Обсерватория по икономиката на културата

Редица други държави също биха могли да бъдат споменати: стратегиите „Зелена книга за креативна икономика за Северния регион“ на Северния съвет, 2007 г., „Креативна стойност – стратегия за културна и икономическа политика“ на Нидерландия, 2009 г.¹⁹; инициативи в Дания, Финландия, Латвия, Литва, стратегиите на градове като Лондон, Берлин, Единбург, Ливърпул и т.н.

В национален план...

Изкуствата, културните и творчески индустрии създават сериозен икономически резултат. През последното десетилетие те си извоюваха признание за специфично икономическо поле с голяма динамика, със социални измерения, създаващи партньорски мрежи между обществения сектор и частния бизнес. Културните и творчески индустрии са катализатор за развитие на нови технологии и иновации в културния и индустриален сектор, неделима част са от образованието и модерните регионални и градски политики. Всички тези обнадеждаващи характеристики във времена на криза са потвърдени през последното десетилетие от многобройни изследвания, национални и на паневропейско ниво.

В България вече за известни конкретни факти и цифри, доказващи потенциала на КТИ и у нас. С цел картографиране и измерване на потенциала на КТИ от **Обсерватория по икономика на културата** бе проведено **изследване** за Столична община, «София – град на културните и творчески индустрии. Картографиране на културните и творчески индустрии в София». Изследването показва следните изключително важни факти: по един от най-важните показатели за развитието на един сектор от икономиката, а именно заетостта, културните и творчески индустрии бележат ръст с 4,9 % за периода 2008-2009 г., т.е. по време на икономическа криза и в условия на съкращения на публичните субсидии; икономическият растеж на сектора за този период е 3,7%, като за София град ръста на добавената стойност е почти 7%.

¹⁹ http://ec.europa.eu/culture/documents/greenpaper_creative_industries_bg.pdf

Този анализ е лицензиран под Creative Commons лиценз 3.0 Attribution Non-Commercial No Derivatives и всяко разпространение може да става без нарушаване на целостта на текста, само за некомерсиални цели и с изричното посочване на авторите.

Обсерватория по икономиката на културата

Културните и творчески индустрии (КТИ) в България

Културните и творчески индустрии в България се оказват сектор със сериозна икономическа значимост и положителна динамика, като дори в период на криза има растеж на броя предприятия и заетостта. (Данните са за 2008, 2009 г.)

Изкуства, културни и творчески индустрии и културен туризъм-основни показатели, общо за България

Добавена стойност в културните и творчески индустрии (КТИ)

Този анализ е лицензиран под Creative Commons лиценз 3.0 Attribution Non-Commercial No Derivatives и всяко разпространение може да става без нарушаване на целостта на текста, само за некомерсиални цели и с изричното посочване на авторите.

Обсерватория по икономия на културата

КТИ създават 4,1% (2008 г.) – 3,7% (2009 г.) от добавената стойност (по факторни разходи) в икономиката на страната. За наблюдавания период това е усреднен показател от 3,9% добавена стойност, което е в горната граница – обикновено между 2%-4% е добавената стойност според повечето европейски картографираня през последните години. **За икономиката на София, обаче, добавената стойност, създадена от КТИ за същия период, е почти два пъти по-висока – 7,5 % (2008 г.) – 6,6% (2009 г.).** Това е закономерно отражение на факта, че в София се създава 77,5% (2009 г.) от добавената стойност на КТИ. Водещи области с над 90% концентрация по създаване на добавена стойност в столицата са филмовата индустрия с 96,75% и софтуера и видео игрите с 90,35%.

Когато измерваме прираста на добавената стойност в България, първите четири области са дизайн, културно наследство, софтуер, филмова индустрия – явно безспорни фаворити при растежа и то в година, отбелязана от икономистите като кризисна. Тези области са мотори на растежа и при повечето европейски културни и творчески индустрии, но това, което е **национален отгънък при нас, е появата на филмовата индустрия.** Един от стимулиращите фактори там е появата на Закона за филмовата индустрия през декември 2004 г. и нарасналото и устойчиво субсидиране на сектора през периода 2005-2009 г. Имайки предвид поне 2-2,5-годишния оборот на средствата (от идеята до появата на филма на екран), то през 2008 г. е естествен периода на растеж.

Положителни тенденции във времена на икономическа криза. Заетост в културните и творчески индустрии.

В 13-те подсектора са заети **93 323 човека, което е 3,4% от заетите в националната икономика.** Имайки предвид спецификата на труда в културата, то няколко пъти по-голям е броят на заетите на граждански договор, което предполага работа на непълнен

Този анализ е лицензиран под Creative Commons лиценз 3.0 Attribution Non-Commercial No Derivatives и всяко разпространение може да става без нарушаване на целостта на текста, само за некомерсиални цели и с изричното посочване на авторите.

Обсерватория по икономиката на културата

работен ден и много често труд, който се извършва, без да излизаш от дома си. Това са модерни характеристики на заетостта, особено ценни в период на икономически кризи, произтичащи както от специфичната творческа природа на труда в културата, така и от навлизането на новите технологии в тази сфера. Растежът на заетостта е непрекъсната тенденция за България, и тази положителна динамика се превръща в най-силната отличителна характеристика на КТИ – **това са секторите, създатели на работни места и устойчива заетост.** На национално ниво заетите също растат, макар и с “по-скромните” 4,9%; ако сравним с общия прираст на всички заети в икономиката за 2009 г., а той е едва 0,1% повече нови работни места, можем да заключим, че **КТИ имат огромен потенциал в създаването на заетост.**

Предприятията в културните и творчески индустрии

Тази характеристика е свързана с огромния **брой предприятия в сектора – 20 139.** Преобладаваща част са микро предприятия или дори отделни творци, които имат регистрирана самостоятелна организация. Ако сравним техния брой с този при класическите „стари“ индустрии, ще останем изненадани от многобройността им, която е характерна за романтичното време на свободната конкуренция. **И точно при този тип пазари се създава и преобладаващ дял от положителната динамика на заетостта.** Но КТИ са сложно единство – те са съставени от поредица от сегментирани пазари, някои от които се доближават до свободната конкуренция, напр. при новите медии, други имат монополистичен характер, напр. дизайн, а трети са ясно изразени монопол или олигопол – радио, телевизия, печат, дистрибуция при филморазпространението. А организациите, подкрепени чрез субсидии, напр. сценичните изкуства, са част от квази пазар, т.е. нереален пазар, на който при отдръпването на държавната подкрепа те не биха оцелели. Подобна политика би довела до възникването на непълен пазар, а това значи изчезване на културни дейности и организации и ограничаване достъпа на населението до културни стоки и услуги.

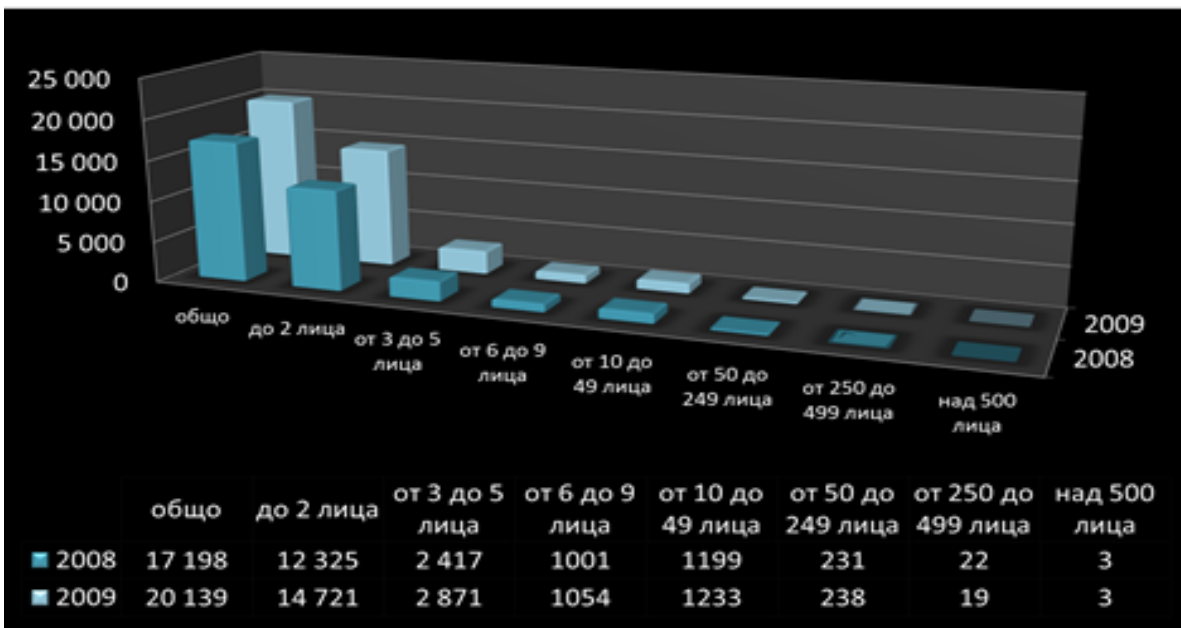
Този анализ е лицензиран под Creative Commons лиценз 3.0 Attribution Non-Commercial No Derivatives и всяко разпространение може да става без нарушаване на целостта на текста, само за некомерсиални цели и с изричното посочване на авторите.

Обсерватория по икономична на културата

Основната част от наблюдаваните предприятия са в частния сектор, в обществените са под 2%. Много често те са обвързани от общия творчески процес, т.е. те са представители на различни части на стойностната верига при създаване и дистрибуция на културните стоки и услуги, имат някои свързани дейности, използват общи ресурси, които се преливат. Тези характеристики на производството създават елементи на т.нар. мрежова структура. Подобни структури при определено технологично ниво (навлизане на нови технологии, иновации от различен тип) могат да създават вертикална и хоризонтална връзки, дори интеграция, т.е. създава се клъстер. Според броя на предприятията в КТИ на национално ниво над една трета са в творческите индустрии – в архитектурата и рекламата. Те са следвани от фирмите в печатните медии, книгоиздаването, културния туризъм и софтуера и видео игрите.

Пазарът в КТИ се определя от микро фирмите. На национално ниво от 20 139 предприятия в КТИ в 14 721 предприятия са заети до 2 лица.

Брой предприятия- според броя на заетите (изкуства, културни и творчески индустрии и културен туризъм)-общо за България

Този анализ е лицензиран под Creative Commons лиценз 3.0 Attribution Non-Commercial No Derivatives и всяко разпространение може да става без нарушаване на целостта на текста, само за некомерсиални цели и с изричното посочване на авторите.

Обсерватория по икономия на културата

Ето защо, според юридическата си форма на регистрация водещ тип фирма на национално ниво са едноличните търговци, което предопределя гъвкавост и лесно създаване. Но едновременно с това към тези фирми липсва кредитно доверие и те са неустойчиви на пазара. Този факт дефинира нуждата от целенасочена подкрепа чрез специализирани финансови инструменти на общинско и национално ниво – специализиран фонд, създаване на бизнес инкубатори, гаранционни фондове за микрокредитиране и др. Подобна политика би трябвало да е част от стратегията за развитие на културата и да е стикована с Агенцията за малките и средните предприятия, както и с Агенцията по заетостта.

Като общ и безспорен извод се налага фактът, подкрепен от анализирани данни от картографирането на КТИ – това е сектор, създател на значим икономически принос на национално ниво, това е сектор – мотор с особено концентрирано присъствие на ниво София-град.

Поради преобладаващата микро-фирмена структура, както и поради характерната си сегментираност, пазарът при изкуствата, културните и творчески индустрии се очертава като динамичен и нестабилен. Анализирани **положителни тенденции** би следвало да се доразвият – **като културните и творчески индустрии станат част от икономическите и инвестиционни стратегии на държавата. Президентът би могъл да активизира диалога в тази насока, да реализира свои инициативи в национален план.**

В **Националната програма за реформи (НПР)** на Република България (2011-2015 г.) е предвидено разработването на проект за „**Национална стратегия за творческите индустрии**”. Съгласно текста на програмата, стратегията цели да насърчи развитието на творческите индустрии като източник на висока добавена стойност за икономиката,

Този анализ е лицензиран под Creative Commons лиценз 3.0 Attribution Non-Commercial No Derivatives и всяко разпространение може да става без нарушаване на целостта на текста, само за некомерсиални цели и с изричното посочване на авторите.

Обсерватория по икономия на културата

най-вече сред предприятията от книгоиздаването, архитектурата, филмовата индустрия, телевизията и радиото, музикалната индустрия и т.н. Заложено е да се насърчи обучението в областта на защитата на интелектуалната собственост и авторските и сродните права, да се гарантира спазването на тези норми, да се стимулира клъстеризацията в сектора на творческите индустрии и да се повиши конкурентоспособността на тези предприятия.

Проектът за тази национална стратегия за творческите индустрии е включен в Национална цел 2 „Инвестиции в НИРД в размер на 1.5% от БВП”, т. 2.2. Подкрепа за стимулиране на НИРД и иновационната активност на предприятията. Пропуснато е обаче, че една такава мярка има голям потенциал да допринесе и за т. 2.3. Иновационна инфраструктура и инфраструктура за развитие на МСП, както и за Национална цел 1 „Достигане на 76% заетост сред населението на възраст 20-64 г. до 2020 г.”

В Плана за действие с мерките, заложи в НІР, срокът за разработването на стратегията е септември 2011 г., а отговорните институции са МК, МИЕТ, МВнР. Няма предвидено за целта финансиране. Съответно, към настоящия момент – краен срок за разработването на проекта на стратегия, не е известно нищо за нея, а стратегически документ с такъв широк обхват би следвало да е в процес на задълбочени обществени консултации, ако въобще се разработва действително.

Структурните фондове на ЕС – чрез българските оперативни програми – се ползват отчасти, но не достатъчно и не целенасочено за проекти, свързани с културата и КТИ. Това трябва да се промени след 2014 г., с оглед на потенциала на България не само по отношение на културния туризъм, но именно и на творческите индустрии. България не може да си позволи да остане в страни от тенденцията и политиката на европейско ниво да използва КТИ за повече конкурентоспособност и растеж, за нови работни места, за създаване на значителна добавена стойност и развитие на иновациите и икономиката на

Този анализ е лицензиран под Creative Commons лиценз 3.0 Attribution Non-Commercial No Derivatives и всяко разпространение може да става без нарушаване на целостта на текста, само за некомерсиални цели и с изричното посочване на авторите.

Обсерватория по икономиката на културата

знанието, за повече сближаване – чрез конкурентноспособност на районите в България, но и чрез социалните измерения на инвестиции в културата и КТИ.

Необходимо е да бъдат предвидени средства на национално ниво (вкл. чрез Структурните фондове) за множество мерки като: повишаване качеството на образованието в сферата култура и КТИ, партньорства между учебни заведения и бизнеса, обмени с чуждестранни университети, мобилност на работна ръка в КТИ; с цел насърчаване на заетостта – повишаване качеството на работната сила чрез допълнителни квалификации (например мениджмънт умения за заети в КТИ); консултантска и техническа помощ за стартиране на собствен бизнес (особено микро, малки и средни предприятия в КТИ, които биха могли да се превърнат във важен „прешлен от гръбнака на икономиката”, за инвестиции в иновации от страна на КТИ, за промотиране и маркетинг на продуктите от КТИ, вкл. на европейски и международни пазари; за създаване на мрежи на и между отделните сектори, на клъстери – което значително повишава конкурентноспособността и иновативността; за достъп до финансиране за КТИ – все мерки, напълно в духа както на политиката на сближаване, така и в духа на “Европа 2020” и на българската НПР.

Въпроси:

- **Какво ще предприемете за развитие на потенциала на КТИ в полза на икономиката и заетостта в България? Ще работите ли в полза на една бъдеща програма “Креативна България”?**
- **Смятате ли за важна една дискусия по отношение използването на европейските Структурни фондове за насърчаване на КТИ в България и каква роля би могъл да има президентът в нея?**
- **Какви други мерки бихте стимулирали и как?**
- **Как ще насърчите трансграничното сътрудничество на КТИ чрез инициативи на държавния глава?**

Този анализ е лицензиран под Creative Commons лиценз 3.0 Attribution Non-Commercial No Derivatives и всяко разпространение може да става без нарушаване на целостта на текста, само за некомерсиални цели и с изричното посочване на авторите.

Обсерватория по икономична на културата

- Виждате ли смисъл в това президентската институция да лобира за прилагането на алтернативни източници на финансиране на културния сектор – например гаранционни фондове за микрокредитиране? Как бихте го направили? Какво бихте предложили?
- Как разбирате и къде виждате смисъла на културното образование и чия задача е неговото насърчаване? Как Вие като президент бихте подпомогнали политиката в тази насока?

4. Включване на гражданското общество и всички заинтересовани страни в разработването и прилагането на политики в областта на културата

Както вече беше изтъкнато, президентът е държавен глава, олицетворение на единството на нацията и във всичките си действия се ръководи от интересите на народа. Напълно логично е – изхождайки от осъзната необходимост за насърчаване и активизиране на политиките по отношение на изкуствата, културните и творческите индустрии – президентът да търси мнението на всички заинтересовани страни, както за използване на наличния експертен потенциал, така и с цел балансиране на интересите на всички заинтересовани страни. В този дух, предишни президенти са сформирали например различни съвети с консултативна роля, например Съвет за духовно развитие и Съвет по културните въпроси.

Въпроси:

- Какво е Вашето мнение относно създаването на постоянен Съвет за културна политика при Президента с участието на всички заинтересовани страни, който да подпомага работата на държавния глава в областта на културата?
- Какви начини и механизми на сътрудничество, консултации и включване на гражданския сектор в сферата на културата предвиждате да използвате?

Този анализ е лицензиран под Creative Commons лиценз 3.0 Attribution Non-Commercial No Derivatives и всяко разпространение може да става без нарушаване на целостта на текста, само за некомерсиални цели и с изричното посочване на авторите.

Обсерватория по икономията на културата

5. Роля на културата за благосъстоянието на народа – не само за икономическо развитие, но и щастие

През юли 2011 г. на 109-тата си пленарна сесия Общото събрание на ООН призовава държавите-членки на ООН да предприемат стъпки за придаване на повече важност и внимание на щастието и благосъстоянието като критерии при определянето на начините за постигане на социално и икономическо развитие²⁰.

Във Великобритания щастието се измерва като част от официалната статистика от април 2011 г., като за всяка община може да се извади индекс на щастието. Първият индекс на щастието, на базата на събраните данни от Integrated Household Survey, правителството на Великобритания ще представи през 2012 г. В основата на това стои разбирането, че това колко добре се чувстват и живеят хората, зависи от фактори като здраве или работа, които класическия показател БВП обхваща донякъде, измервайки ги само количествено. Все повече изследователи, а и правителства, си задават въпроса как да измерват и вземат предвид при правенето на политики качеството на живот на хората.

Така например, държавата Бутан от години набира все по-голяма популярност с използването на “брутно национално щастие” вместо БВП като индикатор за успех на националните политики²¹.

През 2011 г. Лорд Ричард Лайард, професор по икономика от престижното London School of Economics, стартира кампания “Акция за щастие” – пореден пример за все по-голямото внимание, отделяно на усещането за удовлетвореност и благосъстояние, наравно с икономическите показатели за развитие.

²⁰ <http://www.un.org/News/Press/docs//2011/ga11116.doc.htm>

²¹ <http://www.grossnationalhappiness.com/>

Този анализ е лицензиран под Creative Commons лиценз 3.0 Attribution Non-Commercial No Derivatives и всяко разпространение може да става без нарушаване на целостта на текста, само за некомерсиални цели и с изричното посочване на авторите.

Обсерватория по икономия на културата

Въпроси:

- Не са ли именно културата и изкуствата тези, които имат огромния потенциал да допринасят съществено към щастието и човешкото развитие на хората –не е следствие единствено и предимно на икономическия растеж?
- Как ще популяризирате и инициирате измерването, и на негова основа – повишаването, на щастието на българския народ, включвайки ролята на културата, изкуствата, свободното изразяване и творчеството?

Този анализ е лицензиран под Creative Commons лиценз 3.0 Attribution Non-Commercial No Derivatives и всяко разпространение може да става без нарушаване на целостта на текста, само за некомерсиални цели и с изричното посочване на авторите.

ПРИЛОЖЕНИЯ

ДРУГИ ПРОЕКТИ, ИНИЦИАТИВИ И ПРАВОМОЩИЯ НА ПРЕЗИДЕНТА (КАКТО И ВЪПРОСИ СВЪРЗАНИ С ТЯХ)

ПРИЛОЖЕНИЕ 1

РОЛЯТА НА ПРЕЗИДЕНТСКАТА ИНСТИТУЦИЯ В ПОПУЛЯРИЗИРАНЕТО И УТВЪРЖДАВАНЕТО В РЕПУБЛИКА БЪЛГАРИЯ НА ЕВРОПЕЙСКИТЕ ПОЛИТИКИ В ОБЛАСТТА НА КУЛТУРАТА И АУДИОВИЗИЯТА

На 1 януари 2007 г. Република България стана пълноправен член на Европейския съюз. Като една от 27-те държави-членки, България активно участва в процеса на формулирането и вземането на решения.

На национално ниво, с постановление на Министерски съвет е въведена тристепенна структура на координационен механизъм, който включва:

1. Работните групи и съответните водещи ведомства (35 ресорни работни групи);
2. Междуведомствен консултативен Съвет по европейските въпроси (СЕВ);
3. Министерски съвет (най-високо ниво на взимане на решения по европейските въпроси в Р България).

Координацията в рамките на този механизъм е разделена на:

- вътрешна – с ресорните министерства и ведомства в страната;
- външна – с Постоянното представителство на Р България в ЕС и посолствата.

Министерството на културата оглавява Работна група (РГ) 18 „Политика в областта на културата и аудиовизията”. В състава на тази РГ са изтъкнати творци и

Този анализ е лицензиран под Creative Commons лиценз 3.0 Attribution Non-Commercial No Derivatives и всяко разпространение може да става без нарушаване на целостта на текста, само за некомерсиални цели и с изричното посочване на авторите.

Обсерватория по икономиката на културата

администратори, работещи в областите култура, аудиовизия и меди. Те обсъждат позициите на Р България в тези области преди внасянето им за одобряване в СЕВ и МС. След одобряване от МС, официалната позиция на България се докладва от националните експерти на редовните и неформалните заседания на Европейския съвет и на различните формати на Съвета на ЕС. По този начин България активно участва в изработването на официалните документи на ЕС, които са: директиви (прилагат се за хармонизиране на законодателствата на различните страни, като се предвижда краен срок за транспонирането им в националното законодателство на държавите-членки, които разполагат с известна свобода на действие при транспонирането съобразно националните особености), регламенти (прилагат се пряко, т.е. създават право, което се прилага непосредствено във всички държави-членки подобно на националните закони, без да е необходима допълнителна намеса от страна на националните власти), решения (предоставят права или налагат задължения) и други, които са съобщения, зелени книги, бели книги, препоръки, становища, резолюции (необвързващи декларации).

Въпрос:

- **Като президент на страната, познавате ли координационния механизъм по европейските въпроси в Република България и ще инициирате ли неговото ревизиране и осъвременяване предвид важността му за защитата на българските интереси в областта на културата и аудиовизията на ниво ЕС?**

Законодателството в областта на културата на ниво ЕС:

1. Културно сътрудничество
  - Регламент (ЕО) № 116/2009 на Съвета от 18 декември 2008 г. относно износа на паметници на културата
  - Директива 93/7/ЕИО на Съвета от 15 март 1993 г. относно връщането на паметници на културата, които са незаконно изнесени от територията на държава-членка (допълвана през 1996 г. и 2001 г.)

Този анализ е лицензиран под Creative Commons лиценз 3.0 Attribution Non-Commercial No Derivatives и всяко разпространение може да става без нарушаване на целостта на текста, само за некомерсиални цели и с изричното посочване на авторите.

Обсерватория по икономична на културата

- Културата в сътрудничеството с трети страни – заключения на Съвета и на представителите на правителствата на държавите-членки, заседаващи в рамките на Съвета, относно насърчаването на културното многообразие и межкултурния диалог във външните отношения на Съюза и на неговите държави-членки (2008/С 320/04)

Като държава-членка на ЕС България успешно транспонира и прилага европейското законодателство. В резултат на това тя е с минимален дефицит в транспонирането на директивите в областта на вътрешния пазар.

2. Програми и инициативи

- Съобщение относно Европейска програма за култура в глобализацията се свят {SEC(2007) 570}
- Заключения на Съвета и на представителите на правителствата на държавите-членки, заседаващи в рамките на Съвета, относно работния план за културата за периода 2011-2014 г. (2010/С 325/01)
- Решение № 1622/2006/ЕО на Европейския парламент и на Съвета на ЕС от 24 октомври 2006 г. за установяване на действията на Общността „Европейска столица на културата“ за годините 2007-2019
- Съобщение на ЕК – Европейското културно наследство – достъпно с едно натискане на бутон; Напредък по цифровизацията и предоставянето в интернет на материали от сферата на културата и по цифровото съхранение на данни в ЕС;
- Съобщения на ЕК относно цифровите библиотеки и достъпа в интернет до културно съдържание
- Заключения на Съвета относно приноса на културата за изпълнение на стратегията „Европа 2020“ (2011/С 175/01)
- Заключения на Съвета относно Европеана: следващи стъпки
- Зелена книга – Отключване на потенциала на културните и творческите индустрии
- Заключения на Съвета на ЕС относно приноса на културата за местното и регионално развитие (2011 г.)

Този анализ е лицензиран под Creative Commons лиценз 3.0 Attribution Non-Commercial No Derivatives и всяко разпространение може да става без нарушаване на целостта на текста, само за некомерсиални цели и с изричното посочване на авторите.

Обсерватория поshopамини на културата

Въпрос:

- Бихте ли наложили вето върху законодателен акт, когато той не е хармонизиран съобразно европейските документи в съответната област?

Законодателството в областта на АУДИОВИЗИЯТА на ниво ЕС:

- Директива за координирането на някои разпоредби, установени в закони, подзаконови и административни актове на държавите-членки, отнасящи се до предоставянето на аудиовизуални медийни услуги (Директива за аудиовизуалните медийни услуги).

Въпрос:

- **Българското медийно законодателство е хармонизирано съобразно Директивата за аудиовизуалните медийни услуги. Но цифровизацията на електронните медии и нововъзникналите в тази връзка пазарни условия налагат спешна промяна на медийното законодателство в България. Как виждате своята роля по отношение на този дълго отлаган въпрос – написването на нов медиен закон?**

- Препоръка на ЕП и на Съвета на ЕС относно защитата на малолетните и на човешкото достойнство
- Зелена книга относно разпространението в интернет на аудиовизуални произведения в ЕС
- Програмата „Сигурност в интернет” за защита на децата и малолетните
- Документи относно медийната грамотност
- Документи относно цифровизацията на културното съдържание и осигуряването на достъп чрез интернет и европейската цифрова библиотека „Европеана”
- Документи относно защитата на авторските права на творците

Този анализ е лицензиран под Creative Commons лиценз 3.0 Attribution Non-Commercial No Derivatives и всяко разпространение може да става без нарушаване на целостта на текста, само за некомерсиални цели и с изричното посочване на авторите.

Обсерватория по икономична на културата

Въпрос:

- Как ще подкрепите процеса на цифровизиране на културното наследство в България и предоставянето на достъп в интернет, по отношение на което България е значително изостанала в сравнение с другите държави-членки на ЕС?

Държавните помощи в областта на културата

Въпросът с държавните помощи в областта на културата е от огромна важност за малки страни като България с ограничени пазар и езикова общност. Европейската комисия се позовава на член 107, параграф 3, буква г) от Договора за функционирането на Европейския съюз, с който се разрешава предоставянето на помощи за насърчаване на културата, но има строги и категорични правила за предоставянето на финансово подпомагане на националните култури в държавите членки, които са идентични за всички, независимо от големината на пазара или ограничената езикова група. Подготвяното актуализиране на правната регулация в тази област предвижда ограничаване на разликите по отношение размера на позволената държавна помощ, независимо от големината на пазара в съответната държава.

Въпроси:

- Като български президент, ще лобирате ли на ниво ЕК за облекчен режим при предоставянето на държавни помощи за култура в страните с ограничена езикова общност и малък пазар, каквато е България?
- На национално ниво – ще настоявате ли българската култура, като един от националните приоритети, да бъде устойчиво подпомагана с държавно финансиране при недискриминационни условия съобразно другите сектори?

Този анализ е лицензиран под Creative Commons лиценз 3.0 Attribution Non-Commercial No Derivatives и всяко разпространение може да става без нарушаване на целостта на текста, само за некомерсиални цели и с изричното посочване на авторите.

Обсерватория по икономична на културата

Освен програмите и дейностите, директно финансиращи културни проекти, като „Култура” и „Медиа”, например, член 151.4 от Договорът от Маастрихт създава възможност за подпомагане на културата и в други програми, като например „Обучение през целия живот”, „Европа за гражданите”, Кохезионния и Структурните фондове, „7-мата рамкова програма за наука” и др. Новата програма на ЕК за подпомагане на култура и аудиовизия „Творческа Европа” ще обедини досега действащите програми „Култура”, „Медиа” и „Медиа Мундус” и ще бъде финансовият инструмент на стратегията „Европа 2020” в частта за култура и медии. Тя ще разшири възможностите за създаването на нови работни места в културния и в творческия сектори. Иновативни финансови инструменти са предвидени за подпомагане на културните и творческите индустрии, но при пълна синергия на всички граждани, работещи в този сектор.

До сега поради липса на диалог и работещи инфраструктури, които да обединят държавните институции, неправителствените организации и частния сектор, България до известна степен остава извън общите за Европа инициативи в областта на културата и съответно – не оползотворява достатъчно финансовите инструменти на ЕС. Новите европейски политики изискват обединяване, равнопоставеност и прозрачност, за да подпомагат и насърчават съвместни, а не изолирани усилия, които не водят до устойчиви резултати.

Въпрос:

- Как ще работите за обединяването на държавните институции, неправителствените организации и частния сектор в България с цел по-ефективно възползване от европейските инициативи в областта на културата?

Този анализ е лицензиран под Creative Commons лиценз 3.0 Attribution Non-Commercial No Derivatives и всяко разпространение може да става без нарушаване на целостта на текста, само за некомерсиални цели и с изричното посочване на авторите.

ПРИЛОЖЕНИЕ 2

ПРЕЗИДЕНТЪТ НА РЕПУБЛИКАТА НАЗНАЧАВА:

- Ръководители на дипломатическите представителства и постоянните представители на Република България при международни организации (по предложение на Министерски съвет);
- Председателя на Върховния касационен съд (по предложение на Висшия съдебен съвет);
- Председателя на Върховния административен съд (по предложение на Висшия съдебен съвет);
- Главния прокурор (по предложение на Висшия съдебен съвет);
- *Четирима съдии от състава на Конституционния съд;*
- Трима членове от Управителния съвет на БНБ; всички членове на Централни изборителни комисии (ЦИК, ЦИКМИ и ЦИКЕП);
- Главен секретар на МВР (по предложение на Министерски съвет);
- Началник на отбраната (по предложение на Министерски съвет);
- Висшия команден състав на въоръжените сили (по предложение на Министерски съвет);
- Един член на Комисията за установяване на имущество, придобито от престъпна дейност;
- *Двама членове на Съвета за електронни медии;*
- Председателя на ДАНС (по предложение на Министерски съвет);
- *Един член на Комисията за регулиране на съобщенията;*
- Четирима членове на Комисията за защита от дискриминация.
- Съгласно чл. 98, т. 6 от Конституцията на Р България, президентът опрощава несъбираеми държавни вземания; няма отчетност по въпроса, дали досега президент е опрощавал вземания на някой от културните институти.

Този анализ е лицензиран под Creative Commons лиценз 3.0 Attribution Non-Commercial No Derivatives и всяко разпространение може да става без нарушаване на целостта на текста, само за некомерсиални цели и с изричното посочване на авторите.